

СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ НА БАЗІ ДП «ГАДЯЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

Середа А.Є., гр. 205-23м-03

Науковий керівник – завідувачка кафедри лісових культур, меліорацій та садово – паркового господарства, канд. с.-г. наук, доц. **Ю.М. Біла**
Державний біотехнологічний університет

Вважається, що вітчизняна лісівнича наука бере початок із середини 19 ст., однак насправді лісорозведення та штучне лісовідновлення почалося, коли були закладені перші присадибні гаї та парки (наприкінці 17-на початку 18 століття). Так, І.Я.Данилевський та С.А.Легкоступ в маєтку Пришиб Зміхвського повіту Харківської губернії на пісках ріки Сіверський Дінець з 1804 по 1814 рр. заклали 1100 га культур сосни звичайної. В Миргородському повіті Полтавської губернії лісорозведенням з 1809 р. займався В.Я.Ломиковський, обсаджуючи свої поля в маєтку с.Трудолюбів (1837 р.).

В маєтку Трикрати Херсонської губернії лісорозведенням займався В.П.Скаржицький, який починаючи з 1816 р. заклав 436 га лісу. Відомі також посадки лісу на пісках Мохначанського лісництва четвертого округу Слобідсько-Українського військового поселення, розпочаті у 1817 р. З 1834 р. заліснювалися нижньодніпровські піски.

Початок державного лісорозведення вважається 1843 р. коли Граф В.Є. заклав Великоанадольський лісовий масив 2227 га. До початку 20 ст. було опрацьовано основи технології закладання лісових культур, визнана перевага садіння перед сіянням, необхідність попередньої підготовки ґрунту і подальшого догляду за культурами. За період з 1918-1941 рр. було створено культур на площі 2,7 мл. га. Створення лісових культур на території України доцільно розділити на чотири етапи.

Перший етап обіймає період до 1920 р., коли створювалось у середньому 25 - 30 га насаджень за рік. Необхідність переходу від природного лісовідновлення до штучного спричинена процесом інтенсивного розвитку промисловості і значним ростом цін на деревину. Створюються монокультури ялини європейської, сосни звичайної, дуба звичайного.

На другому етапі (1921—1939) закріплюється перевага відновлення лісів над природним. Урізноманітнівся склад лісових культур, хоча перевага надалі надається культурам сосни звичайної. Лісові насадження створювались виключно ручною працею під мотилку площадками, в сирих і мокрих типах насипали штучні горбки.

Третій етап (1941—1945) характеризується відсутністю робіт по створенню лісових культур.

Четвертий етап почався в післявоєнний період і продовжується тепер. Створено понад 80% усіх лісових культур України. Інтенсивно розвиваються лісові науки, зокрема лісокультурна, розроблені основні принципи створення лісових культур у відповідних типах лісу. На жаль, у багатьох випадках неправильно підібрані породи, не бралася до уваги відповідність деревних порід типам лісу, в яких вони створювались.

Іноді здійснювалися спроби замінити корінні насадження монокультурами зі швидкорослих порід (ялина, тополя) без урахування відповідності їх біолого-екологічних особливостей типологічним і едафо-кліматичним умовам лісорослинних районів. Високими темпами створювалися лісові насадження на непридатних угіддях колгоспів і радгоспів — балках, ярах пустищах.

Ручний спосіб створення лісових культур під меч Колесова поступово витіснявся механізованим з використанням лісосадильних машин, ручний догляд за культурами — використанням культиваторів. Обробіток ґрунту під садіння лісових культур повністю механізований за винятком ділянок, де використання техніки неможливе або нераціональне (сирі та мокрі типи, ділянки площею до 0,2 га). Лісове господарство Полісся зазнало великої шкоди під час другої світової війни і внаслідок посиленої безсистемної експлуатації у післявоєнний період. Порушено вікову структуру лісових деревостанів, знизилась якісний стан насаджень і лісистість району.

Тепер загальна площа лісів у держлісфонді порівняно з 1940 роком збільшилась на 6,0%, покрита лісом площа — на 15,2%, лісистість — на 12,0 %. Площа лісових культур у покритій лісом площі зростає від 14,1 до 38,1 %. Проте структура лісів залишається незадовільною. Пристигаючі і стиглі насадження становлять лише 13,9%, середньовікові і молоді — відповідно 32,6 та 53,5 %. Питома вага хвойних насаджень зростає на 4,7%, твердолистяних — знизилась на 4,4 %. Зменшення площі м'яко-листяних порід склало лише 0,3 %.

Наведені дані свідчать про наявність значних резервів підвищення продуктивності лісів, насамперед через створення лісових культур відповідно до даного типу лісу і формування корінних високопродуктивних лісових насаджень. Практична реалізація наявних можливостей повинна бути покладена в основу організації раціонального ведення лісового господарства Полісся.

Агротехніка лісовідновлення та лісорозведення залежить від природно-кліматичних умов і категорій лісокультурних площ. Залежно від стану лісокультурних площ створюють суцільні або часткові лісові культури.